

Viatge cultural:

Ravenna i Bologna

L'esplendor del mosaic bizantí a Itàlia

Del 28 d'abril a l'1 de maig de 2017

Presentació

Qualsevol de les ciutats d'Itàlia és com un museu a l'aire lliure amb els palaus de les seves principesques famílies, les enormes catedrals que s'enliren fins a gairebé tocar el cel, les fonts monumentals i les escultures de marbre que, a tort i a dret, embelleixen places, porxos i portalades. En aquesta ocasió, dirigirem les nostres passes vers una de les zones amb major antiguitat de la península itàlica: la vall del Po, una regió que va veure néixer Virgili, el més gran dels poetes antics, i a on els etruscs van ubicar la seva colònia d'Àdria per tal de donar una sortida al mar a la ruta de l'ambre nord-europea. Per cert, endevineu d'on ve el nom del mar Adriàtic?

En el viatge que us proposem visitarem dues de les ciutats més interessants de la planura padana: Ravenna, la capital del mosaic bizantí, i Bologna, una ciutat medieval molt atractiva que fou seu de la primera universitat del món, fundada en el 1088.

Dates

Del 28 d'abril a l'1 de maig de 2017

Professor acompanyant

Carles Buenacasa Pérez

Dr. en Història Antiga i Professor Agregat a la UB.

Preu per persona

220€

Grup

Mínim de 10 persones i màxim de 15 persones.

www.arqueonet.net
arqueonet@arqueonet.net
937423014 – 667013352

Serveis inclosos

- Acompanyament del prof. Especialista d'Arqueonet: Dr. Carles Buenacasa.
- Visites als museus i jaciments explicats al programa.
- Xerrada informativa prèvia impartida pel professor acompanyant d'Arqueonet.
- Totes les entrades mencionades en el programa.

Serveis no inclosos

- Tots els trasllats: avions Barcelona-Bologna i Bologna-Barcelona; tren Ravenna-Bologna i qualsevol altra desplaçament.
- L'allotjament.
- Els àpats.
- Extres personals.

Vols i hotels en el què s'hi estarà el professor acompanyant d'Arqueonet

- Vols:
  - Barcelona – Bologna: Vueling VY6522 14:30h – 16:10h
  - Bologna – Barcelona: RyanAir FR9369 19:50h – 21:35h
- Hotels:
  - Ravenna: Hotel Bisanzio (****)
  - Bologna: Hotel Nuovo Hotel del Porto (****)

Inscripció

Per fer la inscripció cal seguir els següents passos:

1. Preinscripció

Per e-mail: enviar un missatge a l'adreça arqueonet@arqueonet.net especificant la següent informació:

- Títol del missatge: "Viatge Ravenna-Bologna"
- Dades de cada participant que s'inscriu: Nom i cognoms, adreça postal completa, adreça electrònica i telèfon de contacte

Per telèfon: la preinscripció també es podrà fer per telèfon, als números 93 742 30 14 o 667 01 33 52.

Les places s'adjudicaran per estricte ordre d'arribada de les sol·licituds de preinscripció.

2. Reserva

Un cop feta la preinscripció l'agència de viatges es posarà en contacte amb tots els inscrits per portar a terme tots els tràmits de reserva (paga i senyal, visats (si calen), etc.).

Programa detallat

Divendres 28 d'abril: Barcelona – Ravenna

En aquesta ocasió no tenim una hora de sortida en concret, però us recomano que agafeu un avió vers Bologna quan abans pugueu per tal que a l'endemà, a primera hora, comencem el nostre periple. Així que, feu la maleta, no us oblideu del DNI i cap a l'aeroport. Un cop arribats a Bologna, caldrà que agafeu un tren... i cap a Ravenna! No està lluny, així que ànims, que el destí val molt la pena.

Dissabte 29 d'abril: Ravenna

Un cop ben esmorzats, ens trobarem a la Piazza del Popolo, davant de l'edifici del Comune, per tal d'iniciar la nostra visita de Ravenna, una ciutat en què, a l'antiguitat, s'hi van establir els etruscs, els umbres, els gals senons, els romans, els ostrogots i, finalment, els bizantins, qui la van convertir en capital dels seus dominis a Itàlia: l'Exarcats de Ravenna. Tenim pel davant un dia ben intens, ple de visites, cada qual millor i més interessant que l'anterior.

El nostre primer destí seran les restes del palau de Teodoric l'Ostrogot, un dels monarques més importants dels reialmes germànics (ara ja no els podem dir "bàrbars") que van substituir l'Imperi romà en la seva geografia occidental. Des d'allà, els reis ostrogots, primer, i els exarques bizantins, després, van regir els destins d'Itàlia durant 250 anys. Aquest mateix palau apareix representat en els espectaculars mosaics que decoren les parets de la nau central de la nostra següent visita: l'església de Sant'Apollinare Nuovo, fundada per aquest mateix monarca com a basílica per al culte dels arrians amb tot el fast i el luxe de les basíliques subvencionades pels ja extints emperadors romans. Des dels temps imperials, Ravenna era la base de la flota romana de l'Adriàtic i, en aquests mosaics, també podrem contemplar l'única imatge existent sobre aquest port i les naus allà fondejaven.

La segona visita del dia també té a veure amb els espais de culte herètic dels ostrogots, d'aquí el seu nom: el baptisteri dels arrians. Es tracta d'una construcció de base octogonal amb una pila baptismal per a què els fidels es poguessin batejar per immersió. De fet, el baptisme per aspersió, que és el que s'administra avui dia, en aquells temps només s'administrava als qui estaven impeditos i no podien sortir de casa. En sortir d'allà ens desplaçarem fins a la nostra següent parada per tal de gaudir de la contemplació d'un dels conjunts de mosaics més superbs de la ciutat: l'església de San Vitale. Aquest edifici, de planta central i inspirat en les etèries construccions bizantines, s'ha fet famós per l'excel·lent qualitat i la profusa policromia dels seus mosaics, que reproduïxen escenes de l'antic i nou testament. Ara bé, les dues imatges més famoses i conegudes de Ravenna són les que representen els emperadors que van finançar aquest edifici: Justinià I i Teodora, una parella tan profundament enamorada que, des de fa segles, s'esguarden, tot tendrament, des d'una banda i l'altra de l'altar major.

La darrera visita del matí ens durà fins al mausoleu de Gala Plàcidia, anomenat així en honor d'una princesa romana, filla de Teodosi I i germanastra dels emperadors Honori i Arcadi, que en realitat fou sepultada a la basílica de Sant Pere, a Roma. Aquest edifici que, en realitat, és el més antic de tots els que visitarem aquest matí és l'únic que conserva la decoració musiva en la seva integritat. El naturalisme de les representacions, així com l'ampla gama cromàtica de les tessel·les, fan d'aquesta col·lecció musiva la més important de la ciutat.

A la tarda, després de recuperar les forces amb un bon àpat gaudint de la gustosa i variada dieta italiana, encara ens esperen algunes visites impactants. En primer lloc, tenim el museu nacional de Ravenna, amb un fons molt important sobre les èpoques antigues de la ciutat que inclou un lapidari (escultures i inscripcions), bronzes, plaques i iveris que ens il·lustren sobre la vida quotidiana dels antics pobladors de la vil·la. No gaire lluny del museu tenim les restes d'una *domus* romana pavimentada amb 700 m² de mosaics. Per acabar el dia sortirem del centre de la ciutat per a visitar l'església de Sant'Apollinare in Classe, que rep el seu nom per la seva proximitat al port militar de la ciutat (en llatí, *classis*). De tota la decoració en mosaic que, temps enrere, decorava les naus de la basílica, avui només sobreviu la decoració de l'absis, amb una de les poques representacions de l'al·legoria de les dues esglésies: la dels gentils i la dels jueus. I com que s'ha de reservar lo millor per al final, acabarem el nostre periple en el mausoleu de Teodoric, un edifici auster, però molt interessant a nivell arquitectònic, en què es van sepultar les despulles del protagonista del dia: Teodoric el Gran.

Després de tantes emocions, podrem descansar tot sopant i acabant de decidir quin dels mosaics ens ha agradat més.

**Diumenge 30 d'abril:
Ravenna - Bologna**

Com ahir, iniciarem el dia amb una trobada general a la Piazza del Popolo, davant de l'edifici del Comune, per acabar de conèixer el patrimoni monumental de Ravenna. Ens concentrarem a la zona de la catedral catòlica antiga, una construcció molt reformada al segle XVIII que, des del segle V, es coneixia com basílica Ursiana. De la mateixa època, i no tan transformat, és el baptisteri Neoní, utilitzat pels súbdits catòlics de Teodoric, amb una pila octogonal des de la qual, el catecumen, en sortir de l'aigua, aixecava la vista vers la cúpula i es trobava una bellíssima representació musiva del baptisme de Jesús a les aigües del riu Jordà. Per a completar la nostra visió de la vida dels catòlics de Ravenna, també resultarà molt interessant la visita del Museo Arcivescovile, on es conserven els objectes litúrgics d'alguns bisbes famosos del segle VI, cas de la creu d'Agnel·lus o la càtedra episcopal de Maximià. Un cop dins d'aquest museu també tindrem accés a la capella arxiepiscopal del bisbe Pere II (s. VI), que és l'única capella episcopal privada de l'antiguitat que ha arribat intacta fins als nostres dies. Aquests seran els darrers mosaics que veurem a Ravenna, i de ben segur que ens costarà oblidar-los. No obstant, abans de marxar d'aquesta ciutat, encara hem de fer una darrera i simbòlica visita: la de la tomba de Dante, príncep dels poetes i el més gran escriptor de l'edat mitjana europea, exiliat a Ravenna després que fou expulsat de Florència.

Un cop acabades les visites, donarem temps per a dinar i, a l'hora indicada, agafarem el tren cap a Bologna, per tal de fer una passejada panoràmica per la ciutat. Començarem la nostra passejada pel centre històric, on encara es poden detectar les restes de la trama urbana de la colònia romana de Bonònia, fundada en el 189 aC sobre un antic poblat que havia estat habitat per etruscs i gals. Un dels espais més monumentals i atractius de la ciutat medieval és la Piazza Maggiore, fossilitzada en l'aspecte que tenia al segle XV. Dominada per la imponent església de San Petronio (s. XIV), amb una façana de 51 m d'alt, la plaça també acull el Palau Accursio (l'antic ajuntament), el Palau dels Notaris, el Palau de la Banca i el Palau del Podestà, seu de l'autoritat civil. Al costat mateix, visitarem la Piazza del Nettuno, que rep el seu nom d'una espectacular font decorada amb una escultura del deu Neptú, obra del genial Giambologna (s. XVI).

Des del centre de la ciutat, farem una passejada passant pels edificis més emblemàtics, com ara el Palazzo della Mercanzia, la Casa del compositor Rossini o el barri de la universitat, sempre animat i amb un agradable ambient bohemi. En altres temps, en unes aules avui dia desaparegudes van estudiar personalitats de la història europea com ara Dante, Petrarca, Erasme o Copèrnic. Acabarem la jornada a la Piazza della Ravegnana, on encara s'alcen dues de les torres (la de Garisenda i la dels Asinelli) que les famílies benestants acostumaven a construir per a defensar-se dels intents d'assassinat dels seus enemics polítics. Segons la documentació conservada, a l'edat mitjana hi hauria unes 180 torres, però totes van ser destruïdes en els segles subsegüents, excepte les dues que encara avui existeixen. La més alta, la dels Asinelli, fa 100 m i la de Garisenda devia ser força alta també, però es va escurçar fins als 60 m perquè el terreny sobre la qual es va construir estava cedint.

Després d'un dia tan llarg i tan intens, caldrà recuperar les forces amb un bon sopar on podrem comentar què és allò que més ens ha agradat de les visites del dia.

**Dilluns 1 maig:
Bologna – Barcelona**

Un cop alçats i esmorzats, ens trobarem davant les torres medievals per a fer unes quantes visites més abans de tornar cap a Barcelona. En primer lloc, anirem a la Chiesa di San Stefano, una construcció fascinant que, en realitat, integra diversos espais entorn un nucli primitiu que copia l'església del Sant Sepulcre de Jerusalem i que data del segle V. No gaire lluny s'alça una altra basílica digna d'interès, l'església de San Domenico (segle XIII), un autèntic museu d'art en què es conserven obres de Niccolò dell'Arca, Miquel Àngel Buonarroti, Filippino Lippi, Guido Reni, Ludovico Carracci i, fins i tot, Il Guercino. Si ens queden forces i tenim ganes de més cultura, aquells que ho vulguin, però ja fora de programa, podran acompanyar-me a fer la visita del Museo Civico Archeologico, on hi ha una interessant col·lecció de ceràmiques etrusques.

Després d'això, i de dedicar un temps per al dinar, ens dirigirem vers l'aeroport i retornarem a la nostra benvolguda Bàrcino a pair tot allò que hem vist i amb les maletes carregades d'experiències inoblidables.